

Philippe Quesne

Reżyser, scenograf i artysta wizualny, uznawany za jednego z najbardziej oryginalnych i konsekwentnych twórców współczesnego teatru europejskiego. Ukończył studia w paryskich szkołach artystycznych: École Estienne (projektowanie graficzne) oraz École Nationale Supérieure des Arts Décoratifs (scenografia). Przez pierwsze dziesięć lat swojej drogi zawodowej (od połowy lat 90.) pracował jako projektant scenografii do spektakli teatralnych, operowych oraz wystaw w muzeach sztuki współczesnej.

Współpracował w tym okresie z takimi reżyserami jak Florence Giorgetti, Olivier Besson czy Robert Cantarella. Szczególny wpływ na kształtowanie się jego języka artystycznego miał kontakt z dramaturgią Philippe'a Minyany, Noëlle Renaude czy Michela Vinavera – twórców kwestionujących tradycyjną strukturę dramatyczną, realizm oraz hierarchię środków teatralnych.

W 2003 roku Quesne założył niezależną grupę Vivarium Studio, debiutując spektaklem *Le Démangeaison des ailes* (2003). W kolejnych latach stworzył szereg spektakli tworzących stały, międzynarodowy repertuar, takich jak *Des Expériences* (2004), *D'après nature* (2006), *L'Effet de Serge* (2007), *La Mélancolie des dragons* (2008), *Big Bang* (2010) czy *Swamp Club* (2013). Wydał również cztery autorskie booklety badające relację człowieka z naturą i sztuką: *Actions en milieu naturel* (2005), *Petites réflexions sur la présence de la nature en milieu urbain* (2006), *Thinking About the End of the World in Costumes by the Sea* (2009) oraz *Bivouac* (2011).

W latach 2014–2020 pełnił funkcję dyrektora prestiżowego Narodowego Centrum Dramatycznego Nanterre-Amandiers (CDN Nanterre-Amandiers) pod Paryżem, przekształcając je w tętniący życiem ośrodek rezydencyjny, edukacyjny i laboratoryjny. Na tej scenie stworzył m.in. spektakle *Le Théâtre des négociations* (2015, we współpracy z socjologiem Bruno Latourem), *La Nuit des taupes / Welcome to Caveland* (2016) oraz *Crash Park, la vie d'une île* (2018). Współpracował również przy projektach innych artystów, projektując scenografię do spektaklu *Hate* Lætitii Dosch (2018), *Le Théâtre et son double* Gwenaëla Morina (2020) oraz *Cascade* choreografki Meg Stuart (2020).

Quesne regularnie reżyseruje i tworzy instalacje za granicą – m.in. w Japonii (projekt *Anamorphosis*, 2013, z udziałem aktorek z Seinendan), Belgii (spektakl dla dzieci *Next Day*, 2014, zrealizowany z Campo) oraz w Niemczech (m.in. *Caspar Western Friedrich*, 2016 w Hanowerze, *Farm Fatale*, 2019 w monachijskim Kammerspiele, oraz opera *Usher* Debussy'ego w Staatsoper w Berlinie). W 2019 roku reprezentował Francję na Praskim Quadriennale, zdobywając główną nagrodę w sekcji krajów i regionów za instalację *Microcosm*.

Po zakończeniu kadencji w Nanterre-Amandiers w 2021 roku, artysta reaktywował niezależną kompanię Vivarium Studio. Do jego ostatnich głośnych realizacji należą: sceniczna wersja *Das Lied von der Erde* Gustava Mahlera (Wiener Festwochen, 2021), spektakl science fiction *Cosmic Drama* (Theater Basel, 2021), instalacja bez aktorów *Fantasmagoria* (2022) oraz retro-futurystyczny spektakl *The Garden of Delights* (*Ogród rozkoszy*, Festival d'Avignon, 2023) inspirowany słynnym tryptykiem Hieronima Boscha i celebrujący 20-lecie Vivarium Studio. Od lata 2022 roku sprawuje również funkcję dyrektora artystycznego paryskiej Ménagerie de Verre. Jego ostatnimi produkcjami były *Vampire's Mountain* (Deutsches Schauspielhaus Hamburg, 2025) i *Spooky Paradise* (Volksbühne, 2026).

Niezwykle ważnym, formacyjnym doświadczeniem dla Quesne'a było obejrzenie w wieku nastoletnim spektakli Tadeusza Kantora. Kontakt z dziełem polskiego mistrza trwale uwrażliwił go na materialność teatru, specyficzny status rekwizytu oraz podmiotową obecność obiektów na scenie.

Vivarium Studio

Założone przez Philippe'a Quesne'a w 2003 roku Vivarium Studio to unikalne laboratorium teatralne, którego estetyka wywodzi się bezpośrednio z metafory zawartej w jego nazwie. Wiwarium – szklana gablota, w której podgląda się leniwie toczące się życie zwierząt w sztucznie odtworzonym ekosystemie – służy tu za model teatru.

Scena staje się szklanym terrarium (często fizycznie oddzielnym od publiczności szklaną „czwartą ścianą”), mikrokosmosem, w którym ludzie i obiekty współegzystują w organiczny sposób. Scenografia i jej elementy funkcjonują tu na równych prawach z performerami, zacierając granice między naturą a sztucznością.

Teatr Quesne'a programowo rezygnuje z prymatu tekstu literackiego i tradycyjnego dramatu. Proces twórczy opiera się na intuicji, asocjacjach i improwizacji zespołu wokół wyjściowych obrazów, rzeźb lub rycin. Słowa rodzą się organicznie z konkretnych sytuacji, są wypowiedzane cicho, a nierzadko mówiony dialog zostaje całkowicie zastąpiony napisami wyświetlanymi na ścianach gabloty. Zwalnia to ciała performerów z konieczności odtwarzania tekstu, dając im pełną wolność obecności i działania.

Akcja ulega radykalnej redukcji, a sceniczny czas płynie naturalnie, bez tradycyjnych punktów kulminacyjnych czy nagłych zwrotów akcji. Panuje tu specyficzny, beckettowski humor oraz atmosfera melancholii – rozumianej jako postawa wobec świata, próba ucieczki przed doraźnością na rzecz ocalenia tego, co kruche, marginalizowane i narażone na przemijanie.

Bohaterowie spektakli to efemeryczne, bezbronne społeczności (kosmonauci, rockmani, superbohaterowie w średnim wieku), które budują utopijne schronienia chroniące przed nieuchronną katastrofą cywilizacyjną lub ekologiczną.

vivariumstudio.fr